

Schatschaschwili kundër Gjermanisë - 9154/10 Vendimi 15.12.2015 (GC)

Fakte - Kërkuesi ishte fajësuar për vjedhje të rëndë me dhunë në lidhje me shantazh të rëndë dhe ishte dënuar me nëntë vjet e gjysmë burgim. Në lidhje me një nga këto vepra penale, gjykata e faktit u mbështet veçanërisht në deklaratimet e dëshmitarëve të bërë nga dy viktimat e krimit në polici në fazën paragjykimore. Deklarimet u lexuan në gjyq pasi të dy dëshmitarët ishin kthyer në Letoni dhe refuzuan të dëshmonin pasi ishin të traumatizuar nga krimi. Në një vendim të datës 17 prill 2014, një Dhomë e Gjykatës, ndarë ndërmjet pesë me dy vota, vendosi që nuk ka patur shkelje të Nenit 6, par 1 të Konventës të lexuar në lidhje me Nenin 6, par 3 (d) të Konventës. Më 8 shtator 2014, çështja u referua Dhomës së Madhe me kërkesë të kërkuesit (shih Shënimin Informativ 177).

Ligji - *Neni 6, par 1, në lidhje me Nenin 6, par 3(d)*: Me qëllim që të vlerësohet nëse drejtësia e përgjithshme në gjykimin e kërkuesit ishte ndikuar nga përdorimi i deklarimeve të bëra më parë nga dëshmitarët që nuk ishin të pranishëm në gjyq, Gjykata aplikoi dhe sqaroi më tej testin e përcaktuar në vendimin e Dhomës së Madhe tek Al-Khawaja dhe Tahery kundër Mbretërisë së Bashkuar ((GC), 26766/05 dhe 22228/06, 15 dhjetor 2011, Shënimi informativ 147). Ndërsa ishte e qartë që secili prej të tre hapave të testit duhej të shqyrtohej, nëse çështjet në hapat një (nëse ka patur shkak të arsyeshëm për mospraninë e dëshmitarit) dhe dy (nëse provat e dëshmitarëve që mungojnë ishin bazë kryesore ose vendimtare për dënimin e të pandehurit) morën përgjigje pozitive, mbeti e pasaktë nëse të tre hapat e testit duhej të shqyrtoheshin në rastet në të cilat çështja në hapin e parë ose ajo e hapit të dytë do të merrnin përgjigje negative, si dhe në cilën renditje duhej të shqyrtoheshin hapat. Gjykata konsideroi që:

- (i) Mungesa e një shkakut të arsyeshëm për mospraninë e një dëshmitari, ndërsa kjo në vetvete mund të mos jetë përcaktuese në padrejtësinë e gjykimit, ishte sidoqoftë një faktor tepër i rëndësishëm që duhet të peshohet në balancë kur bëhet vlerësimi i drejtësisë së gjykimit, dhe e tillë që mund të kalojë balancën drejt konstatimit të një shkeljeje të nenit 6, par 1 dhe 3(d).
- (ii) Ekzistenca e faktorëve të mjaftueshëm kundërbalancues duhej të rishikohej jo vetëm në çështjet në të cilat dëshmia që jepet nga një dëshmitar që mungon ka rëndësi vendimtare për fajësimin, por edhe në ato raste kur ajo kishte një rëndësi të konsiderueshme dhe pranimi i saj mund të dëmtojë mbrojtjen. Masa e faktorëve kundërbalancues e nevojshme me qëllim që gjykimi të konsiderohet i drejtë varet nga pesha e provave të dëshmitarëve që mungojnë.
- (iii) Si rregull, do të ishte me vend të shqyrtoheshin të tre hapat e testit Al-Khawaja në renditjen e përcaktuar në atë vendim. Megjithatë, të tre hapat janë të ndërlidhur dhe, të marrë së bashku, shërbejnë për të përcaktuar nëse gjykimet penalë në fjalë kanë qenë të drejta në tërësi. Mund të jetë më vend në një rast të caktuar që hapat të

shqyrtohen në një rend të ndryshëm, veçanërisht nëse një prej hapave duket se është përcaktues në lidhje me drejtësinë ose padrejtësinë e procedimit.

Gjykata vazhdoi me aplikimin e testit Al-Khawaja për faktet e çështjes së kërkuesit:

- (a) *Nëse ka shkak të arsyeshëm për mospraninë e dëshmitarit në gjyq* - Gjykata vuri re qysh në fillim që gjykata e faktit kishte konsideruar që dëshmitari nuk e kishin bazuar në masë të mjaftueshme refuzimin e tyre për të dëshmuar dhe nuk e kishin pranuar gjendjen e tyre shëndetësore ose frikën si justifikim për mungesën në gjyq. Pas kontaktimit të dëshmitarëve individualisht dhe propozimit të zgjidhjeve të ndryshme, gjykata e faktit u kishte kërkuar në mënyrë të përsëritur gjykatave letoneze që të vizitohej gjendja shëndetësore dhe aftësia e dëshmitarëve nga një mjek publik ose ti detyronin ata të ishin të pranishëm në një seancë në Letoni. Meqenëse këto përpjekje nuk patën sukses, gjykata e faktit pranoi protokollet e marrjes në pyetje të dëshmitarëve në fazën e hetimit si provë në gjykim. Kështu, mungesa e dëshmitarëve nuk ishte për faj të gjykatës së faktit. Për pasojë ka patur shkak të arsyeshëm, nga këndvështrimi i gjykatës së faktit, për mospraninë e dëshmitarëve në gjyq dhe për ta pranuar deklaratimet që ata kishin bërë në fazën paragykimore si prova.
- (b) *Nëse provat e dëshmitarëve që mungonin ishte e baza e vetme ose kryesore për dënimin e kërkuesit* - Gjykatat e brendshme nuk sqaruan qartë nëse ato i konsideronin deklaratimet në fjalë të dëshmitarëve si prova 'vendimtare', d.m.th., sikur janë të një rëndësie të tillë që të jenë përcaktuese për përfundimin e çështjes. Pas vlerësimit të të gjitha provave që ishin para gjykatave të brendshme, Gjykata vuri re që të dy viktimat e krimit ishin të vetmit dëshmitarë okularë të veprës penale në fjalë. Prova e vetme tjetër e disponueshme ishte ajo nëpërmjet të treguarit ose teknike rrethore që nuk ishte konkludente. Në këto rrethana, provat e dëshmitarëve që mungonin ishte 'vendimtare', d.m.th., përcaktuese për dënimin e kërkuesit.
- (c) *Nëse ka patur faktorë kundërbalancues të mjaftueshëm për të kompensuar mangësinë në të cilën ka punuar mbrojtja* - Në arsyetimin e saj, gjykata e faktit e kishte bërë të qartë që ajo ishte në dijeni të vlerës provuese të ulur të deklaratimeve të patestuara të dëshmitarëve. Ajo e kishte krahasuar përmbajtjen e deklaratimeve të bëra nga viktimat në fazën e hetimit dhe kishte konstatuar që ato përmbanin përshkrime të hollësishme dhe koherente të rrethanave të veprës penale. Ajo kishte vëzhguar më tej që pazotësia e dëshmitarëve për të identifikuar kërkuesin tregonte që ata nuk kishin dëshmuar me synim penalizimin e tij. Për më tepër, në vlerësimin e besueshmërisë së dëshmitarëve, gjykata e faktit kishte trajtuar aspekte të ndryshme të sjelljes së tyre në lidhje me deklaratimet e tyre. Gjykata e faktit kishte shqyrtuar kredibilitetin e dëshmitarëve dhe besueshmërinë e deklaratimeve të tyre në një mënyrë të kujdesshme. Për më tepër, ajo kishte prova shtesë penalizuese nëpërmjet të treguarit ose rrethore në mbështetje të deklaratimeve të dëshmitarëve. Përveç kësaj, gjatë gjykimit kërkuesi kishte mundësi të jepte versionin e tij të ngjarjeve dhe të hidhte dyshim në kredibilitetin e dëshmitarëve duke marrë në pyetje të dyfishtë dëshmitarët që kishin dhënë prova nga sa kishin dëgjuar. Megjithatë, ai nuk e kishte mundësinë për të marrë në pyetje dy viktimat në mënyrë jo të drejtpërdrejtë ose në fazën e

hetimit. Në fakt, megjithëse autoritetet e ndjekjes penale mund të kishin caktuar një avokat për të ndjekur seancën e dëshmitarëve para gjyqtarit hetues, këto garanci procedurale nuk u përdorën në rastin e kërkuarit. Në këtë kontekst Gjykata ra dakord me kërkuarin që dëshmitarët u morën në pyetje nga gjyqtari hetues, pasi, duke patur parasysh kthimin e menjëhershëm të tyre në Letoni, autoritetet e prokurorisë ishin të mendimit që kishte rrezik për humbjen e provave. Në këtë kontekst dhe duke patur parasysh që sipas ligjit të brendshëm protokollet me shkrim të një intervistimi të mëparshëm të dëshmitarit nga një gjyqtar hetues mund të lexohen në gjyq në kushte më pak rigorozë se protokollimi i një intervistimi të një dëshmitari nga policia, autoritete kishin marrë riskun e parashikueshëm, që u materializua në vazhdim, që as i akuzuari dhe as avokati i tij nuk ishin në gjendje ti pyesnin ata asnjë fazë të procedimit. Duke patur parasysh rëndësinë e deklarimeve të të vetmëve dëshmitarë okularë të veprës penale për të cilën u dënua kërkuari, masat kundërbalancuese të marra nga gjykata e brendshme nuk ishin të mjaftueshme për të lejuar një vlerësim të drejtë dhe të duhur të besueshmërisë së provave të patestuara. Kështu, mungesa e mundësisë për kërkuarin të pyesë ose të porosisë pyetjen e dy dëshmitarëve në çdo fazë të procedimit e kishte bërë gjykimin të padrejtë në tërësinë e tij.

Përfundim: shkelje (nëntë vota me tetë).